

1999 Gölcük Depremi, İzmit Depremi, Marmara Depremi ya da 17 Ağustos 1999 depremi, 17 Ağustos 1999 sabahı, yerel saatle 03:02'de gerçekleşen, Kocaeli/Gölcük merkezli deprem. Richter ölçeğine göre 7,5 Mw büyüklüğünde gerçekleşen deprem, büyük çapta can ve mal kaybına neden olmuştur.

Deprem gerek büyüklük, gerek etkilediği alanın genişliği, gerekse sebep olduğu maddi kayıplar açısından son yüzyılın en büyük depremlerinden biridir. Depremin Türkiye'nin önemli bir sanayi bölgesi olan Marmara Bölgesi'nde meydana gelmiş ve çok geniş bir coğrafyayı etkilemiş olması, ülkede büyük sıkıntılara neden olmuştur.

17 Ağustos depremi, tüm Marmara Bölgesi'nde, Ankara'dan İzmir'e kadar geniş bir alanda hissedildi. Resmi raporlara göre, 17.480 ölüm, 23.781 yaralı oldu. 505 kişi sakat kaldı. 285.211 ev, 42.902 iş yeri hasar gördü. Resmi olmayan bilgilere göre ise yaklaşık 50.000 ölüm, ağır-hafif 100.000'e yakın yaralı olmuştur. Ayrıca 133.683 çöken bina ile yaklaşık 600.000 kişiyi evsiz bırakmıştır. Yaklaşık 16 milyon insan, depremden değişik düzeylerde etkilenmiştir. Bu nedenle Türkiye'nin yakın tarihini derinden etkileyen en önemli olaylardan biridir.

Depremi yol açtığı yıkımlar Kocaeli, Yalova, Sakarya, Bolu, Düzce illeri başta olmak üzere İstanbul, Bursa, Tekirdağ, Eskişehir ve Zonguldak illerinde de can kayıplarına ve hasarlara neden olmuştur. Ayrıca yapılarda meydana gelen kimyasal madde sızıntıları ve yangınlar insanların zehirlenmesine ve bir çevre felaketinin ortaya çıkmasına yol açmıştır.

17 Ağustos, afetlere karşı güvenli bir yaşam ve depremle yaşamayı öğrenebilmemizi, bize anımsatan bir tarih olmuştur.

Ancak üzülerken görüyoruz ki, karar verme erkini elinde tutanlar giderek artan biçimde, yalın gerçeklikten olduğu kadar, bilim alanından da kopmakta, bilimsel ve teknik doğruları göz ardı etmeye devam etmektedirler.

Türkiye yaklaşık olarak dünyadaki depremlerin 1/5'ini oluşturan Akdeniz-Alp-Himalaya adıyla anılan en etkin deprem kuşağı üzerinde yer almaktadır. Ülkemizi kuzeyden, güneyden ve batıdan saran bir deprem kuşağı topraklarımızın %92'sinde deprem tehlikesi yaratmaktadır.

Ülkemiz, tektonik, jeomorfolojik yapısı ve sahip olduğu iklim özellikleri nedeni ile büyük can ve mal kayıplarına yol açan doğal afetlerle sık sık karşılaşmaktadır ve karşılaşmaya bundan sonra da devam edecektir. Mevcut deprem bölgeleri haritamıza göre; topraklarımızın %66'sı 1'inci ve 2'inci derece deprem bölgesinde bulunmaktadır.

Konutlarımızın %44'ü 1. derece, % 25'i 2. derece deprem bölgesinde yer alırken, nüfusumuzun yaklaşık 34 milyonu yani %43'ü 1. derece, yaklaşık 22 milyonu yani %30'u 2. derece deprem bölgesinde yaşamaktadır. Yapılarımızın ve ülke nüfusunun büyük bir çoğunluğunun bulunduğu 1. ve 2. derece deprem bölgelerinde büyük bir deprem olma olasılığı her zaman vardır ve yüksektir. Sadece depremler yüzünden, 1900'lerden bu yana yaklaşık 100 bin vatandaşımız hayatını kaybetmiş, 500 bine yakın yapıımız hasar görmüştür.

2012 yılında yürürlüğe giren ülkemizin afet konusundaki ilk strateji belgesi olan Ulusal Deprem Stratejisi ve Eylem Planı'nın (UDSEP-2023) deprem konusunda geleceğe ilişkin çalışmalarda bize yol gösteren rehber olacağına inanılmıştı. Ancak mühendislik, mimarlık hizmetleri ile örgütlerinin dışlandığı Gerekli bilgi birikimi ve öngöründen yoksun yöneticilerin yaptığı planlama ve uygulama sürecinin deprem gerçeği ve ihtiyaçlarımızdan uzak olduğu meslek örgütleri tarafından dile getirilmektedir. Bunu kaygıyla izliyoruz.

17 Ağustos 1999 Gölcük Merkezli Doğu Marmara Depreminin üzerinden 17 yıl geçmesine rağmen ne yazık ki, mekan ve çevre güvenliği olan bir yapılaşma düzeni oluşturulamadı. Toplumsal yaşam, deprem tehlikesi dikkate alınarak düzenlenmedi. Aradan geçen 17 yılda çok şey söylendi, çok şey yazıldı, fakat uygulama alanında deprem gerçeği ile sağlıklı bir şekilde yüzleşilemedi.

Biliyoruz ki; ülke ve bölge düzeyinde yerleşim politikalarının fiziki planlamasının hazırlanması, kent ölçeğinde rantsal anlayıştan uzak arazi kullanım planları yapılması, afet etkilerine dayanıklı yapım sistemlerinin teşviki ve stratejisinin geliştirilmesi, uygun mühendislik tekniklerinin sağlanması, Ar-Ge desteklerinin sağlanması, hedeflenen strateji ve planların hayata geçirilmesi ve ilgili tüm kanun ile yönetmeliklerinin afet risklerini azaltma odaklı olarak yeniden düzenlenmesi ve gereği gibi uygulanması, denetlenmesi bizi dünya standartlarında çağdaş, çevre, plan, fen ve sağlık açısından uygun ve güvenli yaşam mekânlarına sahip olma amacına ulaştıracaktır.

Depremlere karşı alınması gereken önlemler ivedi bir öneme sahiptir.

Mevcut Yapı Denetim Yasası'nın öngördüğü, ticari yanı ağır basan yapı denetim şirketi ve öngörülen teknik müşavirlik şirketi modeli yerine uzmanlık ve etik niteliklere sahip yapı denetçilerinin etkinliğine dayalı, yeni bir planlama, tasarım, üretim ve denetim süreci modeli benimsenmelidir.

Artık, her afetten sonra sık sık yapılan "yara sarma" anlayışından vazgeçip, bilimin, tekniğin yol göstericiliğinde afet öncesi alınacak önlemlerle, afet zararlarını kabul edilebilir sınırlara indirmek hedeflenmelidir.

Türkiye "Afet Güvenli Kentler" oluşturma çalışmalarına hızla başlamalı, günümüz bilim ve teknolojisi kullanılarak "yaşanabilir ve güvenli" kentler yaratılmalıdır.

Her türlü teknik elamanı içinde barındıran Ülkütek'in üyesi Mimarlar, mühendisler ve şehir plancılarının Afete dayanıklı güvenli kentler oluşturulmasında üzerlerine düşeni yapacaklarından kimse kuşku duymamalıdır.

17 yıl önce yaşadığımız depremde hayatını kaybedenlere bir kez daha Allahtan rahmet diliyoruz. ÜLKÜTEK